

Vándorsólyom Szeged felett

Téli vendég olykor városunkban a sólyom. Az utóbbi években mind ritkábban tűnik fel, mert — bár védett madár — számuk egyre fogy. Meredek sziklafalak költő madara, hazánkban két kézen meg lehet számolni azokat a helyeket, ahol még fészkel. Itt sem nevelhet mindig fiókákat, mert a tojásaira és fiókáira pályázók megtalálják a módját, hogy fészkehez férközhessenek. A tojás értékes "cserecikk", a vadászmadárnak nevelt fiókái is nagy áron cserélnek gazdát.

Harcos madár

A nyílt levegőnek gyors szárnyú, bátor, harcos madara. Légi vetélkedésben — nemegyszer — élete, vagy testi épsége veszélyeztetése árán — bírkózik meg ellenfelével. Légi viadál színhelyén nincs fa vagy bokor, mely ellenfelének menedéket nyújtana. Sík puszták, vagy vizek felett van igazi küzdőtere.

Két nagyobb és két kisebb természetű sólyom ismeretes hazánkban. A varjú nagyságú vándorsólyomnál is ritkább a hasonló nagyságú recsensólyom, mely honfoglaló őseinknek volt kedvelt vadászmadara. A gerlénél alig nagyobb, nálunk még elég gyakori fészkelő kabsólyom télre déire költözik; télen a magas északról helyébe érkezik hozzánk a kis- vagy törpesólyom, mely télen a túlszaporodott verébrhadat ritkítja.

A szákmány: csörgőrece

Természetjárásom során számtalan légi harcra voltam tanúja. Egy-egy légi viadál élménye bevésődött emlékembe. Persze volt sok olyan csata is, ahol a sólyom fáradt ki előbb és feladta a küzdelmet. Késő őszt volt, csónakban ültem. A récék ezrével vonultak. Egszerűen gyorsan erősödő ljesztő, zúgó, süvítő hangra lettem figyelmes fejem felett. Mire felnéztem, már a központjában voltam a vízre zuhanó récécsapatnak, melynek nyomában volt a meteorszerűen robajló sólyom. A vízre csapódó récék felett méteres magassra freccsent a víz. Amíg a fátadságtól és halálfélelemtől alélt récéket a csónakomba szedtem, a só-

lyom csörgőrece áldozatával már tovarepült a sík pusztaság felé.

A pacsirta menekü'ése

Máskor kukoricaszárkúp mögé rejtőzve vártam a nyúlhajást. Előttem vagy 100 lépéstyire levő szárkúpon törpesólyom nézelődött. Egszszor minden látható ok nélkül meredekken elindult felfelé. Távsóval kísértem. Nagy magasságban egy pacsirtát szemelt ki. Bár a pacsirta észrevette a támadást, felfelé emelkedett, a sólyomnak sikerült fölfebe kerülni. A pacsirta azonban az utolsó pillanatokban ügyesen siklott ki a tüéles karmok elől, és felém vette útját. Egy sereg ilyen felülről történő sikerketlen támadás után a halálveszedelmében éles, sívító hangot hallató madár a lábam elé zuhant. A törpesólyom méter távolságra közelített meg, és csak azután kanyarodott el éles ívben. A pacsirta kipihenve magát, a kezemből röppent el. Volt ilyen esetem vándorsólyomtól űzött postagalambbal is.

A kiéhezett sólyom vakmerővé válik. Ilyenkor megtámad nagyobb testű és rája is veszedelmet jelentő madarakat. Az erős csőrű, lomha varjúval könnyen elbánik, de eredményesen megbírkózik a nálánál jóval nagyobb hollóval is. Legveszedelmesebb ellenfele a gém, mert annak tühegyes csőre szígonyszerűen sebez, mélyen behatolhat a sólyom testébe. Írtak le gém-sólyom viadalt, ahol a küzdők együtt hullottak le élettelenül a magasból. A sólyomban sokan gyilkost látnak. A sólyom csak akkor vadászik, ha éhes, nem vérengző tömeggyilkos, mint néhány négy lábú ragadozó.

Toronyból a galambok köze

Mit keres mégis a vándorsólyom a város felett? Ehhez még azt is el kell mondani, hogy egyes sólymok — és ez a megállapítás főképpen a vándorsólyomra vonatkozik — egyes madárfajokra specializálják magukat. Némelvek csak a vizek felett vadásznak récékre, víziszárnyasokra, másokra — és talán ez igen gyakori — legkedvesebb szákmánya a galamb. Havas télen a város vadólgalambjai behúzódnak a városba. Valamikor, amikdoh a Dóm téren tömegben volt az etetett galambsereg, a dóm tornyán orkődött a város vándorsólyma. A Dóm

téri galambokat kikapusztították. A maradék galambok sorsát elintézték a városba beköltözött és nagymértékben elszaporodott csókák, melyek a galambok fészkeiből tojásaikat és fiókáikat rabolták el. Gyermekkoriomban csoka nem volt a városban, a háborúban lerombolt vasúti híd volt első megtelepedési helyük. A DAV házhelyén, a volt Európa-szálló ablak feletti háromszögében, és a házak díszceiben mindenféle galambok fészkeltek. A Kossuth-szobor körüli kenyérpiacon annyi volt a galamb, mint a velencei Szent Márk téren, vagy a moszkvai Vörös téren. A galambra specializálódott vándorsólyomnak a galambászok esküdőt ellenségei. Érthető ilyenkor a galambász elkeseredése. Volt idő — védelem ide, védelem oda — amikdoh 50 forintot is fizettek egy lelött sólyom-lábtért.

Most a csókákon a sor

Ha nincs galamb a városban, akkor mit keres mégis a sólyom a város felett? A galamb helyett most az elszaporodott csókákban van a sor. Hideg, havas téli napjainkban gyakran látni a város csókatömegét a "csóka-központ", a Csongrád megyei Takarékpénztár környékén nagy lármázzal és izgatottan a magasban kóvályogni. Sólyom van ilyenkor a láthatáron, és talán már viszi is valahol az elragadott csókát a befagyott Tisza jegére, ahol nyugodtan lakmározhatik.

Igy hullámszik Szegeden a megzavart sólyom-galamb-csóka egyensúly. A természet mindig egyensúlyba kerül, ha azt az ember meg nem zavarja. Ha kevesebb lesz a csóka, több lesz a galamb, de vajon több lesz-e a sólyom? Ez elsősorban az embertől függ.

Dr. Beretz Péter

Megvakulnak Tristan da Cunha sziget lakóinak utódai?

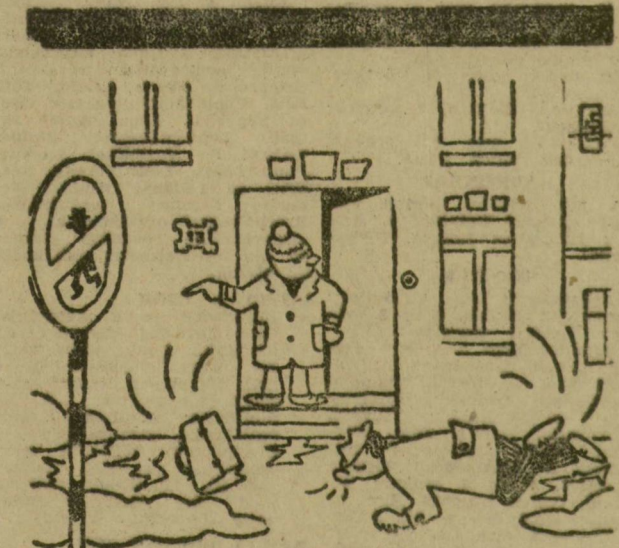
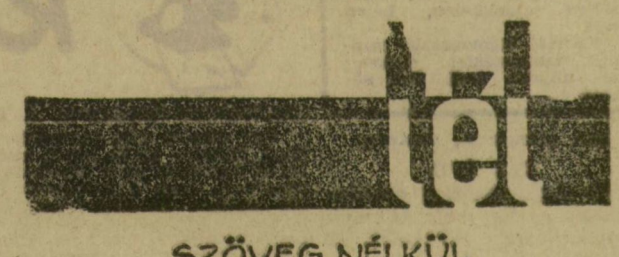
Már régebben hírt adtunk róla, hogy a vulkánkitörés miatt Angliába költöztetett 250 szigetlakó, Tristan da Cunha dél-atlanti szigetcseke lakossága mindenképpen vissza akar térni a szigetre, mert rosszul érzi magát a modern civilizáció körülményei között.

Almosabbak a pestiek?

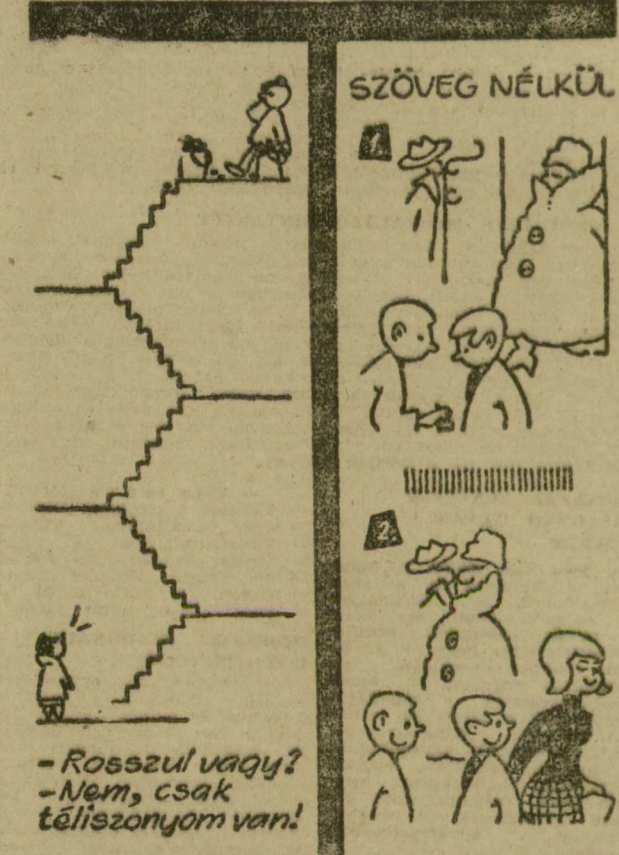
Köztudomású, hogy a pesti ember kíváncsi. Azt, hogy mire, elég nehéz lenne megállapítani, mert kérdése milliónyi van. Fényesen bizonyítja ezt a posta tudakozó szolgálatának egyéves forgalmáról készült legfrissebb statisztika.

Előljáróban talán annyit, hogy a posta 13-14-féle különleges szolgálatához egy év alatt több mint 32 millió hívás, kérdés futott be. A pestiek úgy látszik pontosabbak lettek, vagy azok szerettek volna lenni, hiszen a pontos idő automatáját már huszonhétmilliószor kérdezték meg: hány óra van. Ha rövid ideig is, de "slágere" volt a hét slágere elnevezésű szolgálat, amelyet fennállásának fél éve alatt csaknem másfél millióan hallgattak meg. A telefonelőfizetők nevérol, számáról, lakcímeröl 3 358 355 esetben adtak felvilágosítást. Igazán kíváncsi ember aránylag nem sok volt, hiszen a különleges tudakozó — amelyhez azonban a legkacifantosabb kérdéseket intézték — mindössze százötvenhét ezerszer válaszolt.

S hogy a pesti ember almosabb is mint azelőtt, ime a példa: hat-százhetvenezren ébredtek az előre megrendelt telefoncsengetésre, havonta jó néhány százal többen, mint az előző években. Úgy látszik, sokan vannak olyanok is, akik rendszeresen nem bíznak magukban. Az ébresztőknek több mint a felét ugyanis a "havi bérletesek" teszik ki, akik a hónap elején bejelentik, hogy a következő 25-30 napban hány órákor akarnak felkelni.

-Hiába csináltattam azt a táblát?

-Rosszul vagy?
-Nem, csak téliszonyom van!

-Mire vár?
-Hogy elolvadjon!

Láb nélküli gyalogos

nem lehetett megmenteni: egyiket térdén alul, a másikat pedig térd felett le kellett vágni...

Hét és fél hónapig nyomta az ágat. Hányszor mardosta magát: átvészelte a háborút, most végre megnősülhetett volna, erős volt, magas, jó állása, de kinek kell láb nélküli ember... Többször felillant előtte fiatalkori emléke, Péterrévén — még 43-ban — Juliannával sétáltak. Vajon mi van veje, lehet, hogy húga már értesítette tragédiájáról? Szörnyű még gondolni is rá.

Barátok vették körül, vigasztalták, életört öntöttek az elkeseredett emberbe. Amikor mulábakért utazott Budapestre, kerékpárral tolták ki az állomásra, vitték, hordozták. Megjelent nála egy rendőr, s kérdezte: kíván-e kárpótlást attól a személytól, akire a kénssavas gödrök éjjeli őrzete volt bíza, s ezt a feladatát elmulasztotta. "Ha azt az embert megbüntetik, az én lábam attól még nem nő ki újra" — ez volt a válasza.

Fél év telt el a háború befejezése után. Béke volt, munka, tervezetés a jövőre, szerelemre, családalapításra: életre...

A teherszerelvény beérkezett Bástázkra. Sötét este volt, csak az állomás előtti égési egy halvány izzó. Kristóf Lajos a szénvonal vezetője leszállt a személyzeti kocsiából. Kis-sé fázosan összehúzta magát, s arra gondolt: mégis csak jobb ez, az egy kis fény, mint tavalyi ősszel, amikor a teljes elsötétítéskor többször vijjogtak a szirénák. A pislogó vasutaslámpa imbolygott kezében, amint a sínek között botorkálva haladt a forgalmi iroda elé.

Hirtelen megbolított és beleesett egy gödörbe. Az nem volt mély, nem is ütötte meg magát, csak azt érezte, hogy lábait forrósság lepi el. Gyorsan kimászott, tapoztatta a ruháját, kezén is meleg és furcsa szagot érzett. Igvekezett az állomásra és ott a viláoson megdöbbenve látta, hogy cipője, zoknija, nadrágszára, már szinte szétmállott...

Tömény kénssavba esett! Még a háborúból ottmaradt tartálykocsi megrepedt, a kiömlő kénssavat gödrökbe kotorták és őrizetlenül hagyták az éjszakában. Keserves kúnok között lefejtették a lábáról az öltözetössz-lányokat és egy mozdonyon beszállították Szekszárdra. Ott a kórházban beködtözték, de nem volt megfelelő gygyszer. Két nap múlva a MÁV Szegedi Igazgatósága zöldutat biztosított egy külön mozdonynak: este 9 órákor indultak és reggel 4 órákor már a szegedi sebészeti klinikán kapott olajpakolást a súlyos égési sebekben szenvedő vasutas.

Keze jobban lett, de lábrát már

viából hozta a posta: "Átmenyek Hozzád, megesküszünk, melletted leszek..."

Es Kristóf Lajos megnősült. Kis-lányuk született: Julianna. Aztán egy fiuk lett, Lajos és a legfiatalabbik Márta most 6 éves. Soha sem esett köztük szó a testi fogyatékoságról. Az apa is életvidám emberré vált ismét a boldog családi körben. Már 10 éve dolgozik az állomáson, mint segédvezénylő, felesége pedig a Ször-me- és Bőrruhakészítő Üzemben. Szeretik, megbecsülik. Háromkerékű kocsiára kapott a szakszervezettől egy Dongó-motort, vettek konyha, és szobabútorokat, csak a járás volt nagyon nehéz, fárasztó.

A múlt év végén az Országos Reuma- és Fürdő Igazgatóság javaslatára az Egészségügyi Minisztérium a Német Demokratikus Köztársaságba utalta. A SZOT vállalta az összes költségeket és 8 hetet töltött Eisen-bergben. Amikor oda utazott, Drez-dában már vöröskeresztes autó várta és a legnagyobb kényelmet biztosították számára. Egy szanatóriumba került, ahol ú, lépmárnás mulábakat kapott. Ezzel ismét megtanult járni — most már egy bottal. Volt ott 43 magyar és sok más nemzetiségű beteg, bolgár, román, cseh, német, görög.

Nemrégiben jött haza és egyik este már gyalog ment az állomárról Hainal utcai lakásáig: egyáltalán nem fáradt el. Lefrhatatlan örömet érzett: ő a láb nélküli ember megy az utcán, kissé imbolyogva ugyan, de jár a többi gyalogos között, karonfogyva drága felnevelve...

Markovits Tibor